

Nr 12

Detsember 2013

TÄHKE

Detsember on käes, jõuluõhtu kohe-kohe ukse ees. Toas on pime, aknast paistab sisse tänavalamp, aga õues ... õues sajab laia lund. Ja aknalaual istub päkapikk.

Seljakott seljas. Käed süles. Nägu naerul. Istub, ootab ja mõtleb. Aga mida?

Mida päkapikk mõtleb?

Ootame lugejate vahvaid vastuseid 19. detsembrini meiliaadressile taheke@taheke.ee või Tähekesse toimetuse aadressile Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn.

Vastusele lisa kindlasti oma nimi, vanus ja aadress!

Parimatele vastajatele on auhinnaks imekaunite piltidega raamatud „Aisopose valmid“ ja „Hiigelsuur naeris“ kirjastuselt Draakon ja Kuu.

Eelmisel korral tahtsime teada,

mida ütles üks Kuuse-taadi kummik teisele. Aitäh kõigile vastajatele!

Võiduvastused:

Parem kummik ütleb vasakule: „Ära sülitata mulle näkku, pastell!“

Alari Altjõe, 7 a, Harjumaa

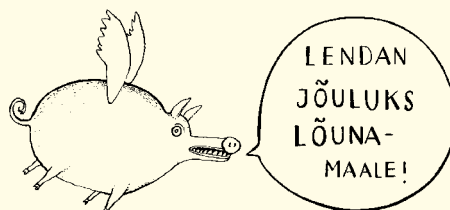
Kummik ütleb: „Kas sul seal uputab? Mul on jälle tuuline.“

Lukas Kuklane, 4 a,
Võrumaa

Parema jala kummik ütleb: „Põrist on asi kaugel. Saab veel surfata küll!“

Liilia Kinisveer, 9 a,
Lääne-Virumaa

Alari ja Lukas saavad kumbki auhinnaks raamatu „Kolme röömu päev“, Liilia aga Leelo Tungla raamatu „Porgand töötab porgandina“.

Palju õnne! Kõik auhinnad tulevad posti teel.

TÄHEKE

Joonistanud Hilari Mets

SISUKORD

Kastan ja tõru <i>Andrus Kivirähk</i>	4
Julius ja jõulupuu <i>Haldi Normet</i>	6
Kaneelirullid <i>Kätlin Vainola</i>	8
Luuletused <i>Markus Saksatamm, Merike Rüütel</i>	10
Post.....	11
Võistlus <i>Joonistusvõistlus „Sport ja mina” lõppenud!</i> ..	12
Ohhoo! <i>Hullu Teadlase kiri</i>	14
Titanic 101 aastat hiljem.....	15
Raamat <i>Lauluisa pärandus</i>	16
Meisterdus <i>Ingel ja jõuluvana</i>	17
Nali.....	18
Arva ära!.....	19
Koomiks <i>Lumemehe naeratus</i>	20

TÄHEKE

SA Kultuurileht lasteajakiri
ASUTATUD JAANUARIS 1960 • ILMUB KORD KUUS

Toimetuse aadress:
Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn
taheke@taheke.ee
Telefon 646 3697

Peatoimetaja Ilona Martson
Kunstiline toimetaja Priit Rea
Makett Dan Mikkin

Tähekest saab tellida otsekorralduslepinguga
www.tellimine.ee
telefon 617 7717

Esikaane on joonistanud Olivia Lipartia

IMELISED ANDERSENI MUINASJUTUD PABERIL

Nukuteatris jõuab detsembrikuus publiku ette lavastus, mis pole päris tüüpiline jõulunäitemäng. Pole seal ei jõuluvana ega päkapikke, põhjapõtru ega piparkooke. On hoopis keiser ja tinasõdur, kaks nukunäitlejat ning palju valget paberit, mis jõluootuses teatrihuvilistele ehk õige pisut puhast äsjasadanud lund võib meenutada.

Sellele valgele paberile tekib justkui võluvael ja eimillestki kaks muinasjutumaailma. Kirjanik Hans Christian Anderseni muinaslood „Keisri uued rõivad“ ja „Vankumatu tinasõdur“ saavad kahe nukunäitleja esituses elavaks maalimise, maskide ning valguse ja varjuga mängides. Pintsli-tõmmetest ilmub paberile keiser koos oma uhke garderoobi ja õukonnaga ning varjunukkude siluetid joonistavad paberist sirmile tinasõduri ja imeilusa baleriini armastusloo. Nii sünnivadki „Muinasjutud paberil“ ehk kõigile tuntud muinaslood maalimise ja varjuteatri vormis.

„Muinasjutte paberil“ mängib nukuteater lastekirjanduse keskuses 6.–22. detsembrini.

„SUUR MAALRITÖÖ“ KINOS

5. detsembril esilinastub A Film Eesti uus joonisfilm „Suur maalritöö“, mis põhineb Ellen Niidu ja Edgar Valteri raamatul. Filmile on kirjutanud muusika Vaiko Eplik, laule esitavad Mari Pokinen, Priit Võigemast ja Rapla laulustuudio tüdrukud. Filmi režissöörid on Aina Järvine ja Meelis Arulepp.

Uus joonisfilm hakkab kinodes jooksmas alates 6. detsembrist Coca-Cola Plazas ja Artises, Tartus Ekraanis. Kinobuss viib filmi ka mitmesse teise Eesti linna!

Andrus Kivirähk

KASTAN JA TÕRU

Metsas kasvas tamm. Ja tamme kõrval kastan. Sügisel varisesid tamme otsast alla samblale tuhanded tõrud. Ning veidi hiljem potsatasid nende kõrvale sajad pruunid kastanimunad.

Linnud tassisid neid endale pessa talvevarudeks, metssiga krõmpsutas maitsvat rooga sealsamas. Lapsed, kes metsa sattusid, korjasid kastaneid ja tammetõrusid endale taskutesse, viisid koju ja valmistasid neist igasuguseid naljakaid loomakesi.

Lõpuks jäid puude alla veel ainult üks kastanimuna ja üks tõru. Nad elasid tamme küljest alla kukkunud kuivanud oksa all ja neil oli seal väga tore. Vahel käis neil külas siil, vahel hüppas jänes läbi. Nad pajatasid kastanile ja tõrule metsauudiseid, sest kastan ja tõru ise ju kusagil käia ei saanud.

Ühel päeval ütles siil:

„Enam ma ei tule, sest talv on kohe käes. On aeg magama minna!“

„Mis asi on talv?“ küsisid kastan ja tõru.

„Küll te ise varsti näete,“ vastas siil pahuralt. „Lund hakkab sadama ja üldse juhtub igasuguseid jõledaid asju. Head ööd!“

Kastanil ja tõrul hakkas hirm ning nad nägid öösel koledaid unenägusid. Kui nad hommikul ärkasid, oli maapind valge.

„Mis see ometi on?“ ehmusid nad. „Kas see valge asi on ohtlik?“

„Sugugi mitte!“ kostis mööda lippav jänes. „See on lumi. Talv on kätte jõudnud!“

„Appi!“ hüüdsid tõru ja kastan. „Mis nüüd saab!“ Ning nad jutustasid jänesele, mida siil neile rääkinud oli.

„Oh, see pole sugugi tõsi!“ lohutas neid jänes. „Siil on lihtsalt loll. Talv pole põrmugi kole, vastupidi, talv on igati vahva, sest talvel on ju jõulud!“

„Mida see tähendab?“ uurisid kastan ja tõru.

„Jõulud on kõige imelisem päev aastas!“ seletas jänes ja õhkas vaimustunult. „Siis tuleb jõuluvana ja kõik loomad saavad kingituse! Mina sain eelmisel aastal endapikkuse porgandi! Oi, kuidas ma juba jõule ootan!“

Ning jänes keksis rõõmsalt minema. Tõru ja kastan vaatasid teineteisele otsa.

„Meie pole kunagi kingitust saanud,“ ütles tõru.

„Ei,“ vastas kastan. „Aga tahaks saada küll. Äkki jõuluvana toob meile?“

„Vaevalt,“ ütles öökull puu otsast. „Jõuluvana toob kingitusi loomadele. Igasugused kastanid, tõ-

rud, kuuseokkad ja muu selline prügi kingitusi ei saa. Või veel! Siis võiks juba karupabulatele ka kinki viia!“

Ning öökull naeris laginal oma nalja üle ja lendas ära, aga kastan ja tõru jäid nukraks.

Lühikesed talvepäevad muudkui kulusid ning loomad-linnud muutusid aina ärevamaks, lobisesid omavahel lähenevatest jõuludest ja arutasid, mida küll jõuluvana neile sel aastal toob. Kastanil ja tõrul oli seda juttu kurb kuulata, aga parata polnud midagi. Nemad ju polnud loomad, olid lihtsalt üks kastan ja üks tõru.

Viimaks saabuski jõulupäev. Läks juba päris pimedaks. Taevas vilkusid üksikud tähed, aga kõik loomad ja linnud olid kuhugi kadunud.

„Küllap nad on jõuluvana juures,“ ütles tõru ja ohkas.

Siis saabus jänes. Tal oli kaenas hiiglaslik kaalikas.

„Vaadake, mis ma sain!“ hüüdis ta õnnelikult. „Jõuluvana kinkis!“

Tõru ja kastan hakkasid nüüd lausa nutma, nii kahju oli neil sellest, et jõuluvana neile midagi ei too.

Jänes pani pea viltu ja mõtles natuke.

„Oodake, kohe ajame asja jutti!“ ütles ta siis. Ta otsis maast neli oksakest ja torkas kastanile alla, nii et neist said otsekui neli jalga. Siis valmistas ta viiendast oksast kastanile kaela ja kinnitas selle külge tõru, nii et see oli nüüd täpselt nagu kastani pea.

„Päris tore kits!“ kiitis jänes ise ja kamandas:

„Ruttu nüüd suure kuuse alla! Jõuluvana on

veel seal!“

Kastan ja tõru, kellest oli nüüd kahepeale kokku saanud tilluke kits, pistsid tuhatnelja punuma. Jõuluvana hakkas küll juba oma suurt kotti kokku pakkima, aga kui ta tulijat märkas, lõi ta käsi kokku ja hõikas:

„Oi, kui tore väike hobune! Kohe ma otsin sulle ilusa kingi!“

Kastan ja tõru ei hakanud ütlema, et nad pole mitte hobune, vaid kits. Mis vahet seal on! Jõuluvana on vana mees ja tema silmanägemine pole enam kuigi hea. Peaasi on see, et ta ulatas neile kingituse, kohe päris suure paki!

„Aitäh!“ tänas tõru, sest tema oli ju pea. Aga kastan tegi jalaga kraapsu.

„Tubli suksu,“ kiitis jõuluvana. „Häid jõule!“

Haldi Normet

JULIUS JA JÕULUPUU

Kati, vanaisa ja Julius olid jälle maavanaemal külas. Seekord küll ainult üheks päevaks, sest kuusk oli tarvis metsast ära tuua. Vanaema maja taga oli mets, kust seda võtta tohtis, ja sinna nüüd sammud seatigi.

Jälle tormas Julius rõõmust ogarana edasi-tagasi, aga nüüd ei keerutanud ta vähemalt tolmu üles nagu suvel. See-eest lasi ta alailma liugu, sest õhuke jääkoorik kattis nii mõneski kohas nende teerada. Üsna pea leidis vanaisa just selle paraja suurusega puu, mis vanaema elutuppa kenasti sobis. Kati ja Julius vaatasid hardalt, kuidas vanaisa kahara puukese maha saagis. Julius proovis tüve korraks ka lakkuda, aga sai okkaga torgata ja pörkas jahmunult eemale.

„Jaa-jaa, okkalistest tasub eemale hoida. Sul ju oli suvel siiliga mingi seiklus, mäletad?“ lohutas vanaisa.

„Siis võib loota, et Julius kuusega mürama ei hakka,“ ohkas Kati elutargalt ja silitas koera pead.

Tagasi vanaema juurde jõudes hakati pihta jõulutöödega. Vanaisa läks kuuri uut kuusejalga meisterdama, vanaema koristas ja Kati otsis välja piparkoogivormid. Julius jälgis seda kõike eemalt. Aeg-ajalt katsus koer käpaga oma nina, mis torkivast okkast ikka veel kipitas.

Kui vanaema koristamisega lõpule jõudis, hakkasid nad Katiga piparkoogitainast rullima. Vanaisa oli jõulupuu koos uhiuue jalaga ilusti otseks sättinud ja imetles oma saavutust, käed puusas. Kati oli tõsiselt kimbatuses – koogitegu oli küll täitsa pooleli, aga kange isu oli ka kuuske ehtima hakata!

„Üks asi korraga,“ rahustas vanaisa.

„Eks ma võin ka üksi tainast rullida. Küll laps jõuab oma tainaelukaid hiljem teha,“ arvas vanaema siiski.

Nagu välk oli Kati teises toas ja avas hoogsalt ko-

guka ehete kasti. Julius jälgis teda, pea käppadel, ja urises vaevukuuldavalt ...

Jõulupuu sai ehitud ja ahjust imbus esimeste piparkookide võrratut lõhna. Õdus õhtupoolik näis kestvat igavesti...

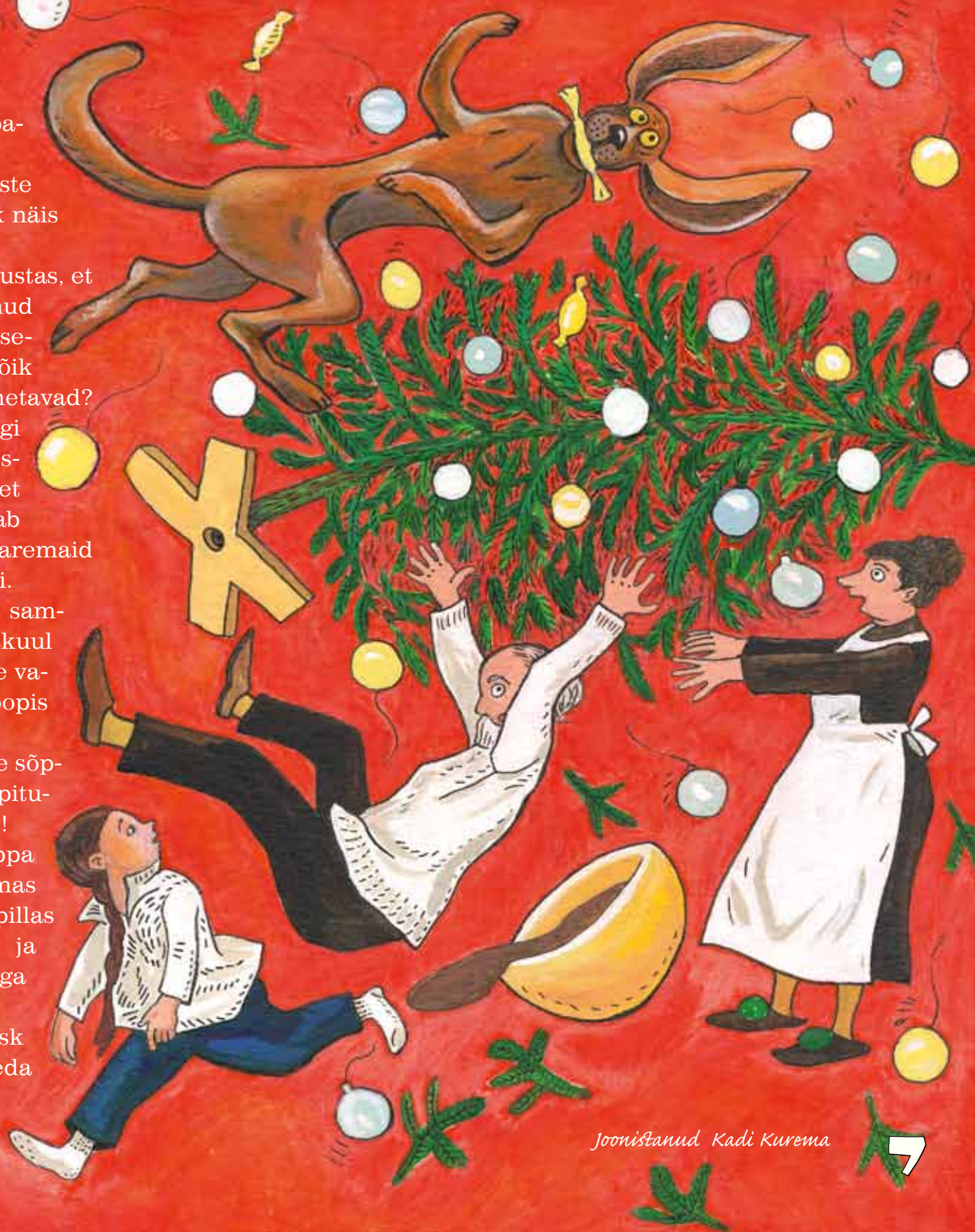
Julius haigutas pikalt ja häälekalt. Siis otsustas, et aitab mossitamisest. Nina ka enam ei kipitanud ja ta julges metsast toodud torkivale asjandusele veidi lähemale minna. Huvitav, mida nad kõik temas leiavad, et niimoodi ahhetavad ja ohhetavad? Metsaga võrreldes säras ja kiiskas see pealegi nii, et silmadel valus vaadata. Aga küllap inimestele siis meeldib. Ja sel juhul tasub teha nägu, et endale meeldib ka. Sest iga arukas koer püüab oma perega hästi läbi saada. Siis on oodata paremaid palu ja ägedamaid mängu, seda teab iga kasski.

Nõnda tegi Julius pai näo pähe ja nihkus samukese veelgi lähemale. Kena hõbedane klaaskuul tonksas talle vastu nina, kuid see polnud üldse valus. Tükk maad eemal aga rippus midagi hoopis ahvatlevat – suur kirju paberiga komm!

Koer mõistis kohe, et see oli juba sulaselge sõbruse märk. Uus okkaline sõber pakkus talle lepituseks kommi! Kui see ainult nii kõrgel ei ripuks!

Kati, vanaisa ja vanaema jõudsid elutuppa just sel hetkel, kui Julius hüppas. Vanaisa tormas kõikuma löönud kuuske päästma, vanaema pillas ehmatusest tainakausi, Kati komistas kausi ja seejärel vanaisa otsa, vanaisa lendas istuli – aga mitte põrandale vaid kausi.

Tekkinud vaikusel krabistas koeravolask asjalikult oma saagi ümbert paberi ära. Oh seda õnne – oligi ehtne komm!

Kätlin Vainola

KANEELIRULLID

Emä ostis köögilauale panekuks uue ilusa lina. Köök jäi nüüd palju hubasem kui varem.

Kui Kelli koolist tuli, otsustas ta omalt poolt hubasust lisada.

Ta mõtles küpsetada ühed mõnused kaneelirullid.

Tüdruk kujutas ette, kuidas ema ja isa tulevad töölt. Nad tunnevad juba all trepikojas meeldivat lõhna ja alles uksel nad saavad aru, et see tuleb nende korterist.

Selle kujutluse üle oli Kellil nii hea meel, et ta asus kohe asja kallale. Lastekokaraamatust leidis ta retsepti ja asus aineid kokku segama.

Õnneks olid kõik koostisosad peale pärmi olemas.

Kelli keerutas taina kokku, võttis ahjust plaadi ja määris selle korralikult võiga üle. Seejärel hakkas Kelli tainast rullima. See oli päris raske, sest tainas kipus rulli külge jääma. Aga Kelli teadis, et siis tuleb tainarullile jahu peale raputada. Nii ta tegigi. Lahtirullitud tainale siputas ta võitukke, suhkrut ja kaneeli. Lõpuks keeras Kelli taina rulli ja löikas parajad tükid. Need pani ta ahjuplaadile.

Ahi läks sooja ja plaat ahju. Kelli oli kogu aeg pliidi kõrval, sest ta teadis, et kui kaneelirullid kõrbema lähevad, on kõik läbi.

Nii sai ta just õigel hetkel ahju kinni keeratud. Kelli piilus ahjuuksest sisse. Kaneelirullid oli pealt kenasti kuldsed. Ainult neil oli üks viga. Nad ei olnud kerkinud. Nad olid täpselt sama suured, kui ahju pistmise hetkel.

Aga teha ei olnud enam midagi. Kelli tõmbas pajakindad

kätte, tõstis ahjuplaadi välja ning asetask selle lauale. Ta pani puhata köögiräti rullidele jahtumise ajaks peale ja läks tuppa õppima.

Kui koolitükid tehtud said, tuli Kelli kööki tagasi, võttis ilusa kausi ja ladus kaneelirullid sinna sisse. Ahjuplaati ära pannes selgus aga kohutav asi: kuum plaat oli uue laudlina pruuniks kõrvetanud.

Kelli hakkas nutma. Aga nutt ei teinud asja korda ja Kelli otsustas lina ära vahetada.

Kuna varsti olid tulemas jõulud, tõstis Kelli kapist välja päkapikkudega lauakatted. Kõrbenud lina peitis ta enda voodi alla.

Igaks juhuks otsis Kelli välja ka mõned kuuseehted ja päkapikud. Ta kaunistas nendega aknad ja aknalaua.

Emä ja isa üllatus oli meelethu. Nad poleks lootnud juba detsembri alguses leida eest uhket jõulumeeleolus kööki. Vanemad sõid kõik Kelli küpsetatud kaneelirullid ära. Emä seletas Kellile, miks rullid ei kerkinud. Tuli välja, et kui tahad korralike kaneelirulle saada, peab tainale kindlasti pärmi lisama.

„Ostame poest pärimi,“ arvas ema. „Siis on sul teinekord hea võtta!“

„Aga need praegused on ka väga head,“ kiitis isa.

Õhtul tuli ema Kellile head ööd soovima.

„Mulle tundub, et ma ei leia kuskilt seda uut laualina,“ ütles ta.

Kelli vaatas natuke aega maha, aga ei kannatanud kaua välja, ja rääkis emale kõik ära.

Ema ei hakanudki pahandama, vaid ütles, et kui kuuma asja lauale tõstad, peab kuumaaluse kindlasti alla panema. Ja et üldse on parem küpsetada siis, kui täiskasvanud ka kodus on.

Lõpuks näitas Kelli emale, kuhu ta laualina peitis, ja nad leidsid koos, et sellest saab nüüd teha mitu väiksemat linikut.

Nad otsustasid linikud lauale panna pärast jõule.

Joonistanud Kertu Sillaste

KOKANURK

KELLI KANEELIRULLID

Tainas: 50 g presspärimi, 15 dl jahu, 200 g võid, 5 dl piima, 2tl soola, 1dl suhkrut

Täidis: 100 g võid, 2 sl kaneeli, 5 sl suhkrut

Määrimiseks: 1 muna

Hõõru pärim soola ja 1 tl suhkruga vedelaks. Lisa toasoe piim ja ülejäänud suhkur ning sega. Lisa pool jahust ja sega natuke.

Sega hulka tükeldatud või ja teine pool jahust. Sõtku ühtlaseks tainaks. Kata kauss rätiga ja lase soojas kohas tund aega kerkida.

Kui tainas on kerkinud, vajuta see alla, sõtku läbi, jaga pooleks. Tõsta pool tainast jahuga ülepuistatud lauale ja rullil nelinurgaks. Sulata täidise jaoks mõeldud või ja kalla pool sellest tainale. Määri laiali.

Sega eraldi kausis suhkur ja kaneel, puista pool segust tainale ja keera see rullil. Lõika otsast paarisenteimeetrised jupid ja tõsta küpsetuspaberiga kaetud ahjuplaadile. Määri rullid üle lahtiklopitud munaga.

Pane plaat ahju. Tee samamoodi ka teise tainapoolega.

Markus Saksatamm

JÕULUD AAFRIKAS

ELASID KORD MUSTAD POISID:
BAMBA-JEE JA BAMBA-BUU.
JÕULUAJAL KONUTASID
KURVALT ÜMBER PALMIPUU.
KUUSKE AAFRIKAS EI LEIDU,
NUTUVÕRU ÜMBER SUU.
ÄRGE LASKE TUJU NULLI,
PALMIST TEHKE JÕULUPUU!

MUIDE, KOER NEIL OLI KA,
KELLE NIMEKS JEE-LA-LAA.

Merike Rüütel

PÄKAPIKUD JAMAIKAL

PÄKAPIKKUDEL JAMAIKAL
SELJAS VÄRVILISED MAIKAD,
KAELAS ORHIDEEDEST KEED,
JOOVAD MUSTA PURUTEED.

HABEMES NEIL RASTAPATSID,
KUKLAS KOOKOSPÄHKLIST MÜTSID.
ROOSAD PÄIKSEPRILLID PEAS
LIBLIKATEL HANEREAS,

TIIRUTAVAD TIIVUL KAHEL
RINGI PALMIPUUDE VAHEL.
ALLES PÄRAST SÜDAÖÖD
TEEVAD PALEHIGIS TÖÖD.

ISE SAMAL AJAL AGA
MAIUSTAVAD LAGRITSAGA.
SELLEPÄRAST ONGI JUST
PÄKAPIKK JAMAIKAL MUST.

OOTUS

Vaikselt hiilib jõululootus,
laste silmis helgib ootus.
Kas jõulumees toob õige kingi,
roheline puidust pingi?

Lumi, jõulukellad, kuusk –
ei me mõtle enam muust.
Kalendrisse, kui vaadata,
siis kaua pole oodata.

*Krisette Juur, 3. kl,
Tartu Kivilinna
gümnaasium*

*Joonistanud
Sirely Veri*

JÕULUDE EEL

Valmistame piparkooke,
koome kingituseks sokke.
Päkapikke kutsume,
nendega koos lustime.
Jõuluvana tuleb ka,
et meilt salme küsida.

*Richard Truuse,
3. kl, Tartu
Kivilinna
gümnaasium*

Joonistanud Olivia Anet, Pelgulinna gümnaasium

JÕULUMEEES

Jõuluvana tuleb reel,
kui käes on jõuluöö.
Tal kaelas sall ja mantlil vöö,
käib kibekiire töö.

Kui läbi saab kord jõuluöö,
siis jõulumees ei teegi tööd.
Ta memme kaisus maiustab
ja memm siis teda kaisutab.

*Markus Tikk, 3. kl,
Tartu Kivilinna gümnaasium*

JÕULUD

Käes kohe on detsembrikuu,
see on üks tore jõulukuu.
Me toome tuppa kuusepuu
ja laulab lapse suu.

Lastel silmad säravad,
avanevad väravad.
Majja astub jõulumees,
pehmest vatist habe ees.

*Jonathan Khssassi, 4. kl,
Tartu Hiie kool*

JÕULULUULETUS

Siginat ja saginat,
ahjus kostab praginat.
Päkapikud teevad tööd,
tähele ei pane ööd.

Keset talvevaikust
Seisan, mõtlen valgeid mõtteid ma.
Mõtteid puhtaid, säravaid,
keset talvevaikust siin.

*Karlis Valge, 3. kl,
Tartu Kivilinna gümnaasium*

*Joonistanud Elis Sala, 2. kl,
Kohtla-Nõmme kool*

JOONISTUSVÕISTLUS LÖPPENUD!

Euroopa Parlamendi infobüroo Eestis ja ajakiri Täheke kuulutasid sügisel 2013 välja 4–12-aastaste laste joonistusvõistluse. Juba kaheksandat aastat järjest toimuv joonistusvõistlus leidis aset koostöös Eesti kergejõustikuliidu ja Eesti tenniseliiduga – „Eesti Tennis 100” egiidi all.

*Lisanna Pruul, 8 a,
Emmaste põhikool*

*„Mulle meeldib jalgpall“,
Henri Lepik, Suuremõisa
lasteaed-põhikool*

„Sport ja mina” teemalisele võistlusele saadeti kokku enam kui 3200 tööd üle terve Eesti. Joonistusi saadeti aga ka Leedust, Saksamaalt, Ukrainast ja Ameerika Ühendriikidest. Parimate piltidega on alates 6. detsembrist võimalik tutvuda Euroopa Liidu majas (Laikmaa 15, Tallinn) kuni 2014. aasta märtsini avatud joonistusnäitusel, samuti avaldatakse ligi 30 tööd iga-aastases Euroopa Parlamendi Infobüroo lauakalendis.

Täname kõiki joonistusvõistluses osalenud noori kunstnikke.

Nagu igal aastal, nii annab Täheke ka tänavu välja oma eriauhinnad. Tähekese aastatellimuse saavad Ingrid Kristin Paist, Henri Lepik, Ellen Uus, An-Ly Leht, Aleksandra Järv, Anne-Mai Ugam, Ellinor Sütt ja Jelizaveta Klevtsova.

„Läki suusatama!“, Aleksandra Järv, 9 a, Luunja keskkool

*„Mulle meeldib ujuda“, Ellen Uus,
9 a, Luunja keskkool*

*„Uisutaja“, Anne-Mai Ugam,
8 a, Emmaste põhikool*

*„Mina ja sport“, Arabella Valtin,
3. kl, Tallinna kunstigümnaasium*

Janeli Lember, 9 a, Kuressaare gümnaasium

„Koos sõbraga“, Valner Klæberg, 10 a, Haanja kool

„Jõumees Baruto“, Arli Raud, 6 a

„Kepikõnd on jälle moes“, An-Ly Leht, 6 a, Tartu lasteaed Karoliine

„Jalgpallivõistlustel“, Ellinor Sütt, 2. kl, Pelgulinna gümnaasium

„Jalgrattasport“, Jelizaveta Klevtsova, 5 a, Tallinna Kivimurru lasteaed

„Talvine spordimaja, mille korstnast tuleb medaleid“, Ingrid Kristin Paist, 6 a

Lizette Azojan, 3. kl, Järvakandi gümnaasium

„Klaarika ja sport“, Klaarika Tinno, 5 a, Paide

HULLU TEADLASE KIRI

Tähekease autor Hull Teadlane jätkab vastamist meie lugejate küsimustele.

Miks lumememm sulab aeglasemalt kui tavaline lumi maas?

Mulle meeldivad väga lumememmed. Möödunud talvel ehitasin neid oma maja ette terve armee. Koju tulles oli alati tore vaadata, kuidas mitukümmend lumememme mind valvsesisangus vastu võtavad. Just nagu paraadil.

Kui aga kevad tulema hakkas, kipus lumi tasapisi sulama. Imelikul kombel sulas lumi maast ära üsna kiiresti, aga lumememmed seisis veel tükk aega! Mõnel oli küll käsi või ninaks torgatud porgand maha pudenenud, aga ise seisis ikka veel valvel.

Viimaks võtsin luubi ja uurisin memmesid kohe kaua. Pikapeale hakkasin aru saama, et memmede tarvis lumepalle veeretades oli lumi hästi tihkelt kokku hakanud ja peaaegu jääks muutunud. Aga kokkupressitud ja jäätunud lumi sulab muidugi kauem kui pehmed ja kohevad hanged! Lihtne asi küll, aga kus oli mõistatamist!

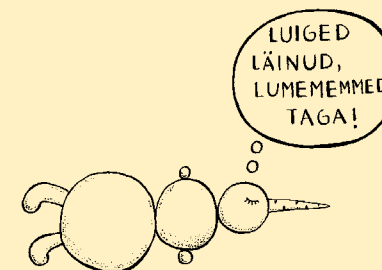
HULLU TEADLASE KABINETI TARTU ÜLIKOOLI AJALOO MUUSEUMIS ON AVATUD K–P KELLA 11–17.

KABINETIS KORRALDATAKSE KA SÜNNIPÄEVI JA KOOLI-PROGRAMME!

Miks riietega soe on?

Oleks ju hirmus, kui peaks ilma kasuka või sooja jopeta talvel õue minema. Aga ometi ei ole see ei kasukas ega jope, mis isegi käredea pakasega sooja annab. Aga mis siis annab sooja? Tegelikult soojendad sina hoopis riideid ja riided hoiavad selle soojuse sinu keha ligi. Loomulikult lasevad ka riided soojust välja, aga siiski palju vähem ja aeglasemalt kui meie keha. Nii et krõbeda pakasega õues olles ei soojenda riided meid, vaid ainult hoiavad meie soojust.

LUIGED LÄINUD, LUMEMEMMED TAGA!

Miks me köhime ja aevastame?

Oled ehk märganud, et kui keegi näiteks teatrietenduse ajal köhib, siis köhib kohe veel keegi, ja kindlasti veel kolmaski? Keegi ei tea täpselt, miks see nii on. Aga küsimusele, miks me üldse köhime või aevastame, on vastus täitsa olemas ja lihtne pealegi.

Ninna ja suhu satub koos õhuga tolmu ja pisikuid. Ninas olevad karvakesed ja suus olev lima püüavad aga tolmuosakesed ja haiguspisikud kinni ega lase neid sügavamale keha sisse pahandust tegema minna. Kui pisikuid ja tolmu liiga palju saab, tuleb meile peale kõhahoog või aevastus, mis paiskab need uuesti kehast välja, sest muidu võiksime tihtilugu haigeks jääda.

Me köhime ja aevastamegi just nimelt seepärast, et halbu pisikuid kehast eemale peletada.

Ära unusta vaid köhimisel või aevastamisel taskurätti näo ette panna, sest muidu lendavad sinu piskud kellegi teise peale ja siis võib tema haigeks jääda.

TITANIC 101 AASTAT HILJEM

Kuni märtsi lõpuni on Tallinnas Lennusadamas avatud suur Titanicu näitus!

koos basseini, sauna, jõusaali, uhkete söögisaalide ja kohvikutega. Tänapäeva inimesele tavaline elekter oli tol ajal veel paljudele kättesaamatu. Sellest hoolimata oli Titanicul ulatuslik elektrivõrk, mis pani liikuma liftid ja valgustas laeva.

Titanic oli aurulaev. Masinavärgile andsid auru laeva 29 katelt, millel oli kokku 159 kollet. Laeval oli 4 suurt korstnat. Kolm esimest olid ühendatud kateldegaga, neljas oli kasutusel ventilatorina.

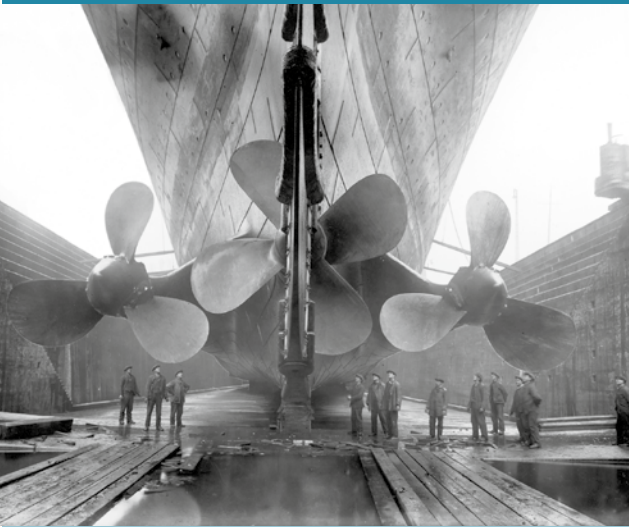
1912. aasta 14. aprillil, uhke reisi viiendal öhtul, märkas Titanicu vahimadur otse laeva kursil jäämäge. Laeva üritati pöörata, kuid kokkupõrget ei olnud võimalik vältida. Kokkupõrke tagajärjel tekkisid pardasse avad, mille kaudu voolas vesi laeva. Vähem kui kolm tundi hiljem oli laev uppunud. Kuna päästepaate ei pidanud tollaegsete nõuete kohaselt kõikidele sõitjatele jätkuma, läks koos laevaga põhja ka 1500 inimest.

Mereohutus

Pärast Titanicu katastroofi tehti mitmeid ettepanekuid ohutuma laevasõidu tagamiseks! Loodi rahvusvaheline jääpatrull, mis jälgib jää liikumist ja hoiatab laevu ohtlike alade eest. Karmistati ka nõudmisi päästevahenditele. Edaspidi pidi iga laev kandma piisavalt päästepaate, et mahutada kõiki reisijaid ja meeskonnaliikmeid. Paatides pidi olema toit, vesi, kompass ja signaalraketid.

Vrakk

Titanicu vrakk avastati 1985. aastal. Laev lebab 3,8 km sügavusel ookeani põhjas. Vrakki uurides selgus, et laev on tugevasti purunenud ja selle ülestõstmine on võimatu. Kuid arvukate ekspeditsioonide käigus on Titanicu ümbrusest üles toodud üle 5500 eseme, millest paljusid Lennusadama näitusel näha saab.

TITANICU SÕUKRUVID
© TITANIC: THE ARTIFACT EXHIBITION

White Star Line'i reisilaev Titanic oli oma aja uhkeim, mugavaim ja moodisaim. Tema esimene reis New Yorki sai alguse Inglismaalt Southamptonist 1912. aasta 10. aprillil 2228 reisija ja meeskonnaliikmega pardal.

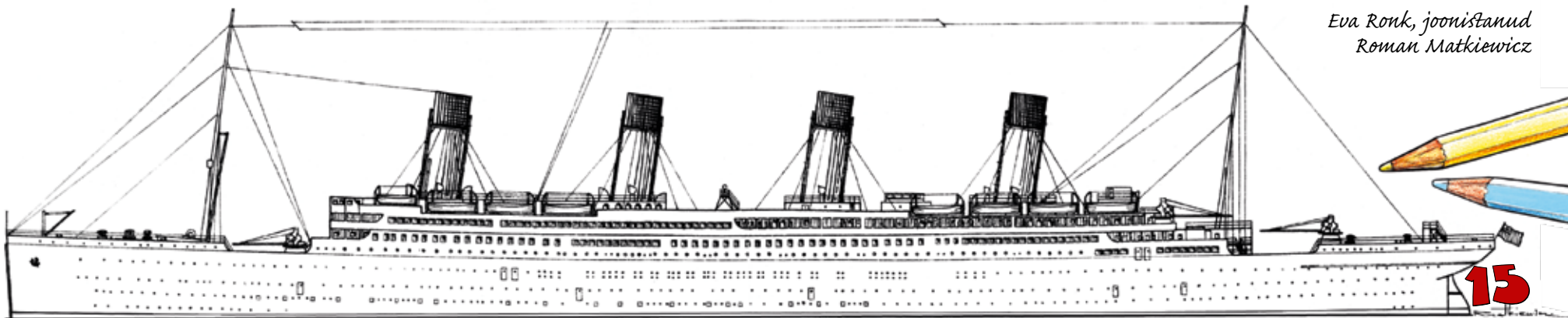
Titanic oli oma aja suurim laev. Laeva kõrgus kiilust korstna tipuni oli sama suur kui kuuteistkümnekorruuselisel majal. Laeval oli 9 tekki ja 840 kajutit. Titanic oli justkui luksushotell

ÜKS VÄIKE OSA TITANICU VRAKIST. © 1987–2013 RMS TITANIC, INC., A SUBSIDIARY OF PREMIER EXHIBITIONS, INC.

LENNUSADAM
SEAPLANE HARBOR

Eva Ronk, joonistanud
Roman Matkiewicz

FRIEDRICH REINHOLD KREUTZWALD (1803–1882)

LAULUISA PÄRANDUS

210 aastat tagasi sündis Virumaal Rakvere lähedal keset rikast muinaslugude maad poisslaps, kes sai nimeks Friedrich Reinhold. Lapsepõlves kutsuti teda aida-Vidriks, sest isa oli mõisas aidamees.

Kui vanemad pärisorjusest vabaks said ja kooliüksed ka Friedrich Reinholdi jaoks avanesid, lisandus perekonnanimi Kreutzwald. Ta ise on end eesti rahvale kirjutades nimetanud ka Ristmetsaks, tõlkides nii saksapärase perekonnanime eesti keelde (*Kreuz* – rist; *Wald* – mets).

Kuigi poiss õppis varakult lugema, ei olnud eesti keeles tookord ilmunud veel ühtegi muinasjuturaamatut. Talle aga meeldis kuulata jutte, mida tööd tehes või õhtutundidel räägiti. Kuuldud laulud ja lood töid elavana silmade ette vägilase Kalevipoja, kurja võõrasema, virga talutüdruku, rasket tööd tegeva vaeslapse ja salapärase haldjariigi. Mis-

ki ei olnud muinasjutumaailmas võimatu: karjapoisist võis saada kuningas, tavalisest talutüdrukust kuninganna – ja kurjus sai alati teenitud karistuse. Kogu loodus oli nendes juttudes otsekui elav. Kui ainult oskasid kuulata ja märgata, siis kõnelesid puud ning head nõu andsid ka linnud ja loomad.

Ime võis sündida igal ajal, kui vaid ise selleks valmis olid. Omamoodi ime oli tol ajal seegi, et Kreutzwaldil õnnestus pääseda õppima Tartu ülikooli, mille lõpetamise järel asus ta arstina tööle. 44 aastat ravis ta väikses Võru linnakeses haigeid, andes tihti vaesematele inimestele tasuta rohtu ja arstiabi. Kuid Kreutzwaldile sai peagi selgeks, et arstirohu kõrval on inimestele vaja veel midagi, mis aitaks neil tunda ennast võrdväärseina kõigi teiste rahvastega maailmas. Suurtel rahvastel olid oma kangelaslood ja eeposed, mille

üle uhkust tunti. Ja Kreutzwald otsustas kirja panna Kalevipoja lood ja laulud ning muinasjutud, mis lapsepõlves kuulud või hiljem rahvasuust üles kirjutatud.

Epos „Kalevipoeg“ ilmus 1861. aastal ja selle kokkuseadjat hakati austavalt nimetama Lauluisaks. Hiljem kirjutas ta veel „Eesti rahva ennemuistsed jutud“, mida on tõlgitud paljudesse keeltesse, näiteks araabia, inglise, soome, saksa, hispaania, läti, leedu ja hiina keelde. Tuntuimad neist on ehk „Vaeslapse käsikivi“, „Kullaketrajad“, „Põhja konn“, „Udu-mäe kuningas“, „Helde puuraiuja“, „Tark mees taskus“.

„Vanad laulud ja jutud ongi meie esivanemate pärandus, mis on eesti rahva au ja ilu,“ on öelnud Kreutzwald. Ehk oled sinagi sellest pärandusest osa saanud?

Aimi Hollo, Fr. R. Kreutzwaldi memoriaalmuuseum

INGEL JA JÕULUVANA

Tallinna Linnamuuseumi lastemuuseumis hoitakse erinevatel aegadel nii jõulu- kui ka näärivanalt saadud kingitusi, pühadesoovidega postkaarte ning kuuseehteid, millest nii mitmedki on laste enda valmistatud.

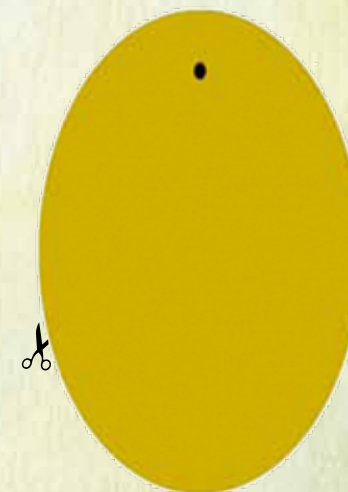
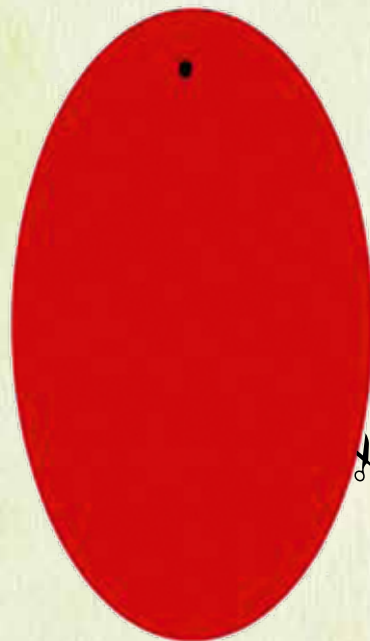
Seekord võtame eeskujuks ühe 80-aastase jõuluehte. Inglise kujulised jõuluehted jäeti muuseumi postkasti ning täpselt ei olegi teada, kes need valmistas. Vanad ehted olid tehtud inglinaäga läikpilti ning krepp-paberit kasutades.

Tee nii:

Lõika välja ingli või jõuluvana pea. Venita näpuotste vahel krepp-paberi serv laineliseks – sellest saab ingli kleidi või jõuluvana mantli alumine äär.

Tee krepp-paberi üks lühematest servadest liimiseks ja kleebi teise lühema serva peale, et moodustuks toru. Nüüd tee liimiseks krepp-paberitoru see serv, mis ei laineta, kortsuta näppude vahel kokku ja kleebi näo tagumisele küljele. Järgmisena kata krepp-paber selja poolt väljalõigatud ovaaliga selliselt, et see jääks natuke peast kõrgemale. Tee naaskliga auk nõöri või paela kinnitamiseks. Soovi korral võid ingli kleidile ja jõuluvana mantlile kleepida veel paberist kaunistusi – näiteks kuldseid tähti.

Nüüd on jõuluehe valmis kuusele kinnitamiseks! Imelist jõuluaega!

VAJA LÄHEB:

KÄÄRE, LIIMIPULKA, NAASKLIT VÕI SUUREMAT NÕELA, INGLI VÕI JÕULUVANA PEAD, PEA TAGUMIST POOLT (OVAAL), KREPP-PABERIT SUURUSEGA 12 X 28 CM, ILUSAT KITSAMAT SORTI PAELA VÕI NÕÖRI JA VÄIKSEID PABERIST KAUNISTUSI (KUI ON).

Alar Pikkorainen

INGEL JA INGLANNA

MAALE KÜLLA JÕULUÖÖL
SOOVIS TULLA INGEL.
KUHUGI, KUS AHJUS PRAAD
OOTAKS, LAUAL KRINGEL.
TAEVAST ALLA KUKKUS TA
KESET LUMEHANGI,
TAEVAISA TEADMATA
JÄI SEAL LUMEVANGI.

ET SEE JUHTUS INGLISMAAL,
MÖÖDUS SEALT INGLANNA,
KES TA KOJU VIIS JA KÄSKIS
TIIVAD KAPPI PANNA.
TAEVASSE KÜLL MEEST NII HEAD
TAGASI EI LASE!
ÕHTUL NÄIS, KUS NURGAS SAAB
OLEMA SU ASE.

Vanaema: „Mida ma sulle jõuluks kingin?“

Juku: „Plaat.“

Vanaema: „Oi, lapsuke, ma ei oska neid valida.“

„Aga sa lase poes ette mängida. Mis sinu meelest on kõige koledam, see valigi.“

Juku jutustab koolis: „Meie peres juhtus jõulude ajal ime. Isa oli nõus telekavaatamisest loobuma ja meiega koos lauda sööma istuma. Kui ma end tema kõrvale istuma sättisin, ajas ta silmad punni ja imestas: „Oi, Juku, küll sina oled aga suureks kasvanud!“

Juku jõuluaja reeglid:

1. Kingitused jagunevad kaheks: need, mis sulle ei meeldi, ja need, mida sulle ei kingita.
2. Jõulude ajal on kõige vastikum see, et külmkapp on head toitu täis, aga seda ei tohi enne süüa, kui jõuluvana on ära käinud.
3. Kui sa vihkad jõule, siis ... oled sa kaheksakümne kolmel juhul sajust mandariin!

Juku läheb punase tule alt üle tee ja politseinik peab ta kinni.

„Laske mul minna, mul on kiire,“ palub Juku. „Ma läksin sõbra juurde aastavahetust tähistama ja ema kodus juba muretseb!“

„Aga täna on ju kuues mai!“ imestab politseinik.

„Ma ju räägin, et läks pisut pikale!“

Juku emale jõuluõhtul: „Võta tort külmkapist välja!“

„Olgu peale, aga mitmeks tükkiks ma tordi lõikan? Kas kuueks või neljaks?“

„Neljaks! Kuus tükki läheb minu jaoks paljuku!“

Juku tädi: „Kas te ei tulegi sel aastal Jukuga jõuluajal mulle külla?“

Juku ema: „Kahjuks me ei saa ...“

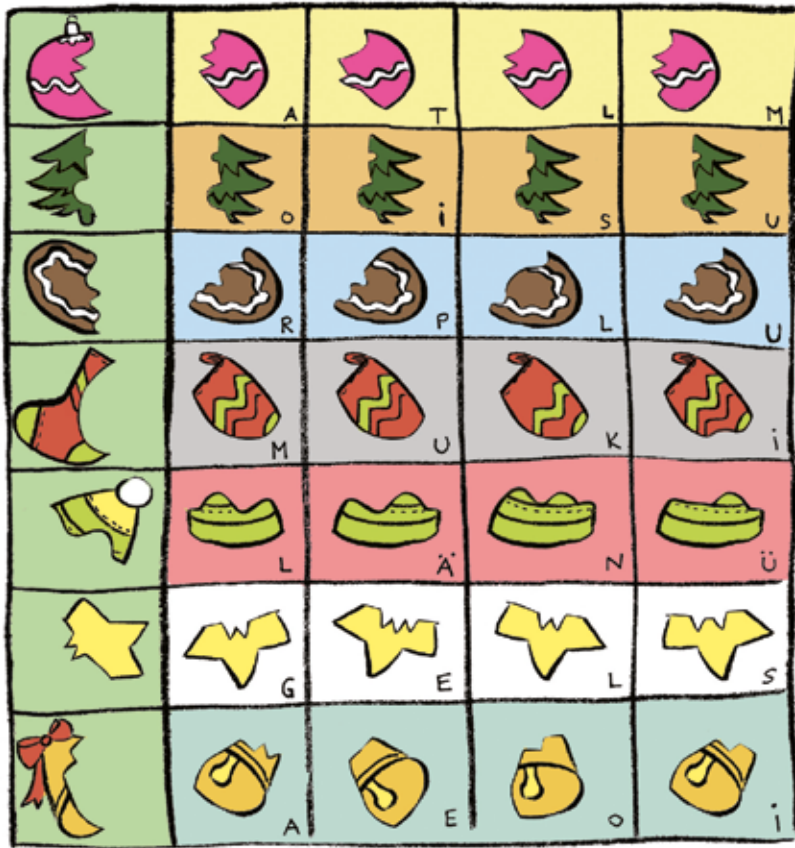
Tädi: „Oi, see on teist küll väga armas!“

Emakeeletunnis küsib õpetaja, mis ajal toimub tegevus, kui tegusõna „koristama“ on järgmistes vormides:

„Mina koristan, sina koristad, tema koristab ...“

Juku: „See tegevus toimub ajal enne jõule!“

OTT SPIRDOK

S _ _ _ _ _

MÄRT AVINGU

A _ _ _ _ _

ANNE KRUVUK

N _ _ _ _ _

LUULE TEHO

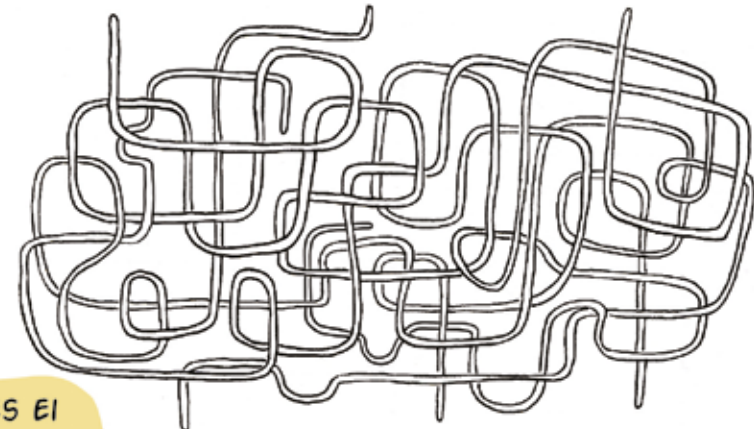
T _ _ _ _ _

MIS KINGI LAPSED SAAVAD?

LEIA PUUDUV
TÜKK. LAHEN-
DUSE SAAD ÜLALT
ALLA LUGEDES.

KES EI
SAANUD
SOKI SISSE
ÜLLATUST?

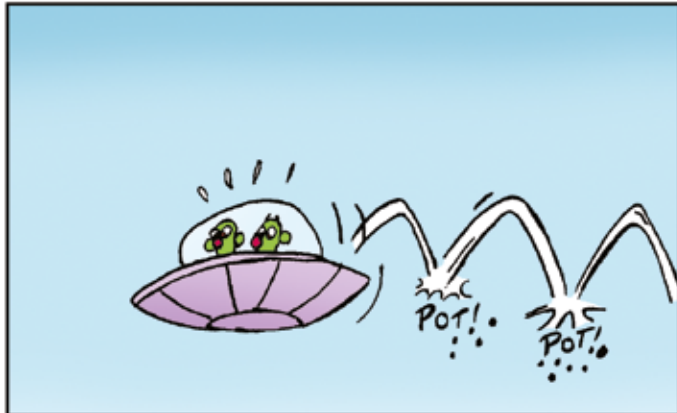
MITU ERINEVUST LEIAD?

Tähekesse toimetuse ootab vastuseid 19. detsembriks meiliaadressil ristsona@taheke.ee või postkaardil aadressiga Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn. Parimate lahendajate vahel loositakse välja „Looduse entsüklopeedia“!

EELMISE „ARVA ÄRA!“ VÖITJA ON GEORG KEERIG TALLINNAST. PALJU ÕNNE!

Joonistanud Elina Sildre

LUMEMEHE NAERATUS

HIND 1.50 EUROT

Joonistanud Thomas Scheileke